

Pavlo Artymyshyn

**THE BEGINNING OF THE SECOND MILITARY CAMPAIGN IN CHECHNYA:
THE UKRAINIAN POLITICAL AND MEDIA ENVIRONMENT'S VISIONS**

The results of the theoretical study of the visions concerning escalation of the Second Chechen war, which circulated among Ukrainian politicians and journalists in 1999–2000 are presented. Preconditions of the beginning of the second Chechen campaign are also analyzed. It is shown that there were different visions of such sort of politics in Russia among the Ukrainian society. Conclusions are drawn that despite the fact that there were various opinions about the war in the Northern Caucasus among the Ukrainian correspondents, most of them perceived in investigated events not Kremlin's desire to get victory over the international terrorism, but its attempt to conquer the territory of Chechnya.

Key words: The Second military campaign, Russia, Chechnya, Ukraine, media.

УДК 327.39(477):327.7(438+439+437.6+437)

Світлана Зуб

**ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ ВЗАЄМОВИГІДНИХ
ВІДНОСИН У ФОРМАТІ УКРАЇНА-»ВИШЕГРАД+»**

У статті досліджено особливості партнерства між Україною та Вишеградською групою на сучасному етапі розвитку міжнародних відносин. Обґрунтовано потребу переосмислення функцій Вишеграду та проаналізовано основні інструменти розвитку взаємовигідних відносин у форматі Україна-»Вишеград+». Розглянуто можливість використання Україною євроінтеграційного досвіду країн Вишеградської четвірки. Наведено висновки та рекомендації країн Вишеградської групи та України щодо вироблення взаємовигідного формату співпраці.

Ключові слова: регіональна співпраця, формат Україна-»Вишеград плюс», пріоритетні напрями діяльності, Вишеградська група.

Подальша співпраця між Україною та державами В4 є важливим чинником, який сприятиме успішній реалізації одного з основних пріоритетів зовнішньої політики України – курсу на європейську інтеграцію. У середньостроковій перспективі відносини між Україною та державами Вишеградської четвірки все більше набувають економічного характеру (з огляду на близьке географічне розташування) та сприяють налагодженню бізнес-зв'язків. Однак взаємодія із центральноевропейськими країнами може бути нової якості після розв'язання чи принаймні пом'якшення етнічних, історико-культурних конфліктів, що виникли між суспільствами [1, с. 4]. За цих умов міжлюдські контакти, традиційно розвинені у цьому регіоні, в подальшому сприятимуть реалізації спільних гуманітарних проєктів, формуванню атмосфери т.зв. центральноевропейського духу, переосмисленню функцій Вишеграду та визначенню основних інструментів розвитку взаємовигідних відносин у форматі Україна-»Вишеград+».

Специфіка діяльності та перспективи розвитку Вишеградської четвірки неодноразово були предметом наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Доволі часто зазначена тема обговорюється на міжнародних форумах, що сприяє не тільки теоретичному осмисленню ролі центральноевропейських країн у сучасній системі міжнародних відносин, а й має важливе практичне значення для впровадження регіональних інтеграційних проєктів, демократизації суспільних процесів та засвоєння механізмів реалізації національних інтересів в умовах глобалізації. Діяльність країн Вишеградської групи відображається в науково-теоретичних напрацюваннях багатьох дослідників, а саме: П. Вагнера, Є. Кіш, І. Артьомова, А. Кудряченка, М. Лендъел, Я. Логінова, Г. Месежнікова, С. Мітряєвої, Т. Стражая, В. Пулішової та ін. [2].

Водночас поза увагою вчених залишилося питання про перспективи розвитку країн В4 у зв'язку з новими геополітичними викликами. Власне переосмислення функцій Вишеградської четвірки та виявлення найсприятливіших механізмів співпраці з Україною і є метою запропонованого дослідження.

Процес економічної інтеграції та політичної асоціації України з Європейським Союзом неможливий без надійної підтримки з боку наших європейських друзів і справжніх адвокатів України всередині ЄС, якими без перебільшення є країни В4. Тим більше, що така інтеграція має будуватися саме на посиленні регіонального складника співробітництва [3]. Лише в такий спосіб, використовуючи євроінтеграційний досвід Угорщини, Польщі, Чехії та Словаччини, отримуючи експертну, дорадчу та технічну допомогу цих держав, ми матимемо можливість впевнено споглядати європейське майбутнє України.

Значний потенціал має також секторальна інтеграція з країнами Вишеградської групи, особливо в таких важливих напрямках, як судова реформа та реформа правоохоронних органів; наближення до галузевих політик ЄС; розвиток регіональних енергоринків; заходи з енергозбереження; розширення контактів між людьми [1, с. 114].

У руслі політики східного виміру ЄС, яка була запропонована Польщею у 2003 р., Вишеградською групою був запроваджений формат «В-4 +», який полягає у запрошенні представників України на робочі засідання «четвірки», зустрічі прем'єр-міністрів центральноєвропейських країн. У другій половині 2000-х років, окрім визначення як пріоритету підписання асоціації між Європейським Союзом та східноєвропейськими країнами, об'єднання надавало допомогу у реалізації Плану Україна – ЄС, розробці ідеї створення зони вільної торгівлі.

Водночас, упродовж останніх років ініціативи країн В-4 вже стали об'єктом уваги європейських «важковаговиків» та наднаціональних інститутів, зокрема беручи до уваги їх прагнення поєднати євроатлантичні та європейські інтереси в умовах латентного геоекономічного та політичного конфлікту, що сформувався між США та Європою [4].

За час співробітництва у форматі «Вишеград плюс» держави Вишеградської групи зробили чималий внесок у справу успішності просування східноєвропейських країн євроінтеграційним курсом. Слід нагадати, що наприкінці 2012 – початку 2013 рр. країни Вишеграду в офіційних заявах закликали Європейську Комісію та Європейську службу зовнішніх дій включити у «Дорожню карту» Східного партнерства, яка готується до Вільнюського форуму, таке середньострокове завдання, як інтеграція найбільш успішних східноєвропейських партнерів у внутрішній європейський ринок і створення спільної економічної зони, передбачивши для його реалізації відповідні інструменти та ресурси.

Найважливіші пріоритети у співробітництві нашої держави в рамках формату «Вишеград плюс»: просування спільних довгострокових інтересів щодо укладання взаємно вигідних контрактів у сфері енергетики, враховуючи потребу України в диверсифікації поставок енергоносіїв із Росії й вивільнення ресурсів українських газосховищ, кооперація в перспективних проектах добування сланцевого газу, поклади якого є на території Польщі, Угорщини, Литви, Румунії, Болгарії та України; розширення співробітництва у сфері оборони та безпеки, зокрема залучення України до Вишеградської бойової групи ЄС, яка до 2016 р. має стати повноцінним воєнно-політичним механізмом із формально окремими від НАТО повноваженнями, до участі в якій вже була запрошена наша держава; подальше просування ініціатив «Вишеград плюс» у рамках програми «Східного партнерства», у східний та південний регіони України з широким залученням організацій громадянського суспільства, зокрема відповідного форуму Східного партнерства, а також наукових та навчальних закладів і неурядових структур України до формування та реалізації європейської політики; відкриття для партнерів агентств і програм, зокрема молодіжних та освітніх, культурного обміну тощо [1, с. 119].

З іншого боку, політична співпраця також повинна опікуватися зняттям існуючих бар'єрів. З цієї точки зору, застосування інструменту Вишеград+, запрошення українських найвищих політичних представників на деякі засідання і саміти В-4, ведення діалогу в форматі В-4+Україна (та інші партнери залежно від теми і зацікавленості сторін), є важливим для визначення дійсних потреб і вирішення проблем. Брюссель несе частину відповідальності за вирішення проблем. Відповідно, Вишеградські офіційні діячі повинні продовжувати сприяти розширенню відносин між ЄС та Україною, лобюючи простіший доступ українських громадян до ЄС та допомагаючи Україні виконувати необхідні умови, які висуває ЄС.

Разом з тим, політична (на високому рівні) взаємодія між В-4 та Україною повинна створити – і вона справді створює – інструменти та можливості для такої взаємодії на нижчому рівні, на рівні громадянського суспільства. Міжнародний вишеградський фонд відіграє в цьому важливу роль. Програми (гранти, стипендії), які пропонує фонд, значною мірою сприяють взаємодії між громадянськими суспільствами країн В-4 та України. Українські організації, наприклад, мають можливість подавати заявки на отримання грантів від фонду, якщо вони співпрацюють в реалізації своїх проектів з партнерами принаймні з двох вишеградських країн. Інший ефективний інструмент, що широко використовується студентами з України, – це українська стипендіальна програма. Завдяки цій схемі фінансування українські студенти мають можливість упродовж деякого часу навчатися в університетах країн В-4. Популярність цих стипендій відображена у постійно зростаючій кількості заявників [5, с. 19].

Отже, використовуючи інструментарій програми «Східного партнерства» у співробітництві з країнами Вишеградської групи, ми зможемо відкривати канали для втілення інтеграційних проектів на терені України. Хоча сьогодні такі проекти ще не до кінця прописані, але сам формат таких відносин сприятиме їх наповненню у міру знаходження спільних інтересів між Європейським Союзом і Україною [6, с. 34]. Тобто це, власне, є стратегія євроінтеграції малих кроків, коли не

ставиться (і в цьому, звісно, є свої вади) кінцева загальна мета, а стоїть питання, як підтягнути Україну ближче до економічного та політичного клімату ЄС.

Зважаючи на проведений аналіз, можна з упевненістю визнати, що країни Вишеградської четвірки розвинули доволі гнучкі та різноманітні зовнішні стосунки й співробітництво з Україною в рамках вироблення й реалізації добросусідської політики ЄС. Мова йде про такі основні напрями співробітництва України та Вишеграду: 1) забезпечення солідарної підтримки країнами Вишеграду європейських інтеграційних прагнень України; 2) передача країнами Вишеграду досвіду їх європейської інтеграції України; 3) координація зовнішньополітичної діяльності України і Вишеградської групи на двосторонній та багатосторонній основі; 4) формування багаторівневого механізму співробітництва Вишеграду і України у формі участі українських представників у засіданнях різних вишеградських структур та спеціально створених комісіях; 5) поширення програм Вишеградського фонду на Україну [7, с. 232].

Посилення співробітництва з В4 дасть змогу Україні інтегруватися до Європи через її культурну, політичну, економічну та безпекову складові. Водночас для реалізації поставлених завдань потрібна політична воля та узгодженість позицій як нашої держави, так і країн-членів Вишеградської четвірки. Бажаним є узгодження пріоритетів програм міжнародної допомоги країн В-4 щодо України, що посилить ефект від їх реалізації та сприятиме підвищенню рівня ефективності використання виділених фінансових ресурсів. Зокрема, для українського суспільства і політикуму є корисним досвід налагодження діалогу між її різними соціальними групами та політичними акторами щодо європейської інтеграції, що вдалося здійснити центральноєвропейським країнам.

Список використаних джерел

1. Співробітництво з країнами Вишеградської четвірки як інструмент європейської інтеграції та модернізації України: аналіт. доп. / С. І. Мітряєва, М. О. Лендшел, А. Д. Стряпко, А. М. Крижевський [та ін.] – К.: НІСД, 2014. – 128 с. (Сер. «Міжнародні відносини», вип. 3).
2. Турчин Я. особливості партнерства між Україною та Вишеградською групою у контексті сучасних геополітичних викликів [Електронний ресурс] / Я. Турчин. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28434/1/023-144-152.pdf>.
3. 10 Lat czlonkostwa Polski w Unii Europejskiej [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msz.gov.pl/resource/dc2c1be8-a198-4246-a4e8-140bd7881ba5:JCR>.
4. Лендшел Л. О. Сучасний потенціал впливу Вишеградської групи на формування політики Європейського Союзу щодо України [Електронний ресурс] / Л. О. Лендшел. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1127/>.
5. Пулішова В. На шляху до зміцненої співпраці: оцінка моделей партнерства між Україною та Вишеградською групою [Електронний ресурс] / В. Пулішова, Т. Стражай // Україна та Вишеградська четвірка: на шляху до взаємовигідних відносин / упор. В. Пулішова, Т. Стражай. – Братислава, 2010. – С. 13–36. – Режим доступу: <http://www.sfpa.sk/surec/static/pdf/kniha-ua-shengen-ua.pdf>.
6. Orzechowski M. Polska wobec wydarzeń na Ukrainie / M. Orzechowski // Активізація громадянського суспільства на Україні. Події на Євромайдані в Києві. – Щецін, 2014. – С. 31–43.
7. Артьомов І. В. Регіональна політика країн Вишеградської четвірки: досвід для України / І. В. Артьомов // Український історичний збірник. – 2014. – Вип. 17. – С. 226–235.

Светлана Зуб

ИНСТРУМЕНТЫ РАЗВИТИЯ ВЗАИМОВЫГОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ В ФОРМАТЕ УКРАИНА-»ВЫШЕГРАД +»

В статье исследованы особенности партнерства между Украиной и Вышеградской группой на современном этапе развития международных отношений. Обоснована необходимость переосмысления функций Вышеграда и проанализированы основные инструменты развития взаимовыгодных отношений в формате Украина-»Вышеград +». Рассмотрена возможность использования Украиной евроинтеграционного опыта стран Вышеградской четверки. Приведены выводы и рекомендации стран Вышеградской группы и Украины по выработке взаимовыгодного формата сотрудничества.

Ключевые слова: региональное сотрудничество, формат Украина-»Вышеград плюс», приоритетные направления деятельности, Вышеградская группа.

Svitlana Zub

DEVELOPMENT INSTRUMENTS OF MUTUALLY BENEFICIAL RELATIONS IN THE FORMAT UKRAINE-«VISEGRAD +»

The article deals with the features of a partnership between Ukraine and the Visegrad Group in the current development of international relations. Substantiates the need to reconsider functions of the Visegrad and analyzes the main development instruments of mutually beneficial relations in the format Ukraine-»Visegrad +». Author has examined the opportunity of the Visegrad Four Eurointegration

experience using for Ukraine. Also, the article shows conclusions and recommendations of the Visegrad Group and Ukraine on developing mutually beneficial forms of cooperation.

Key words: regional cooperation, Ukraine-»Visegrad Plus» format, priority directions of activities, Visegrad Group.

УДК 94(4/9).327

Ramina Guseynli

US ANTI-TERRORIST OPERATION – «OPERATION IRAQI FREEDOM» AND ITS RESULTS

American invasion of Iraq in March 2003, instead of the expected quick victory and the creation of «stable democracy» turned into a grueling costly war, why were not ready nor the political elite of the United States and the American public.

Key words: convention, government of USA, fight against international terrorism, principles for combating, threat to humanity.

In accordance with resolution 687 (03 April 1991) of the UN Security Council, after the Gulf War in Iraq arrived UN Special Commission to oversee the elimination of weapons of mass destruction (WMD) and the termination of programs to develop chemical, nuclear, chemical, biological weapons and long-range missiles. The Commission has successfully performed its function until 1998. In August 1998, Saddam Hussein ordered to stop passage of international inspectors to facilities in the country and they were forced to leave Iraq [4, p.178]. Another long-term consequence of the 1991 war and the adoption of resolution 687 was the introduction of air zones, which prohibits flights of combat aircraft in Iraq. Patrolling these areas carried out by the American and British aircraft. These zones have been established in the north and south of the country to protect the Kurds and Shiites, who were repressed by the government. In 1991, during the uprising against the regime were killed, more than 200 Shiites. As a result, non-cooperation with the international inspectors of the US and Britain against Iraq carried out «Operation Desert Fox», after which the number of armed incidents in Iraq sky has increased markedly and often accompanied by casualties among the local population. The first suggestions of a possible US military action against Iraq have appeared in the US media immediately after the terrorist attacks of September 11, 2001.

In hot pursuit George W. Bush has decided: the «war on terror» will be punished not only terrorists, but also all the related state. In an address to the nation on September 11, he said: «We will make no distinction between those who committed this act of terrorism and those who harbor them. The next day, followed by a statement: «Yesterday's events were more than an act of terrorism – it was an act of war.» Secretary of Defense Rumsfeld first voiced the idea of regime change in Iraq on the National Security Council meeting of 14 September 2001 [4, p.179]. The UN Security Council on 28 September 2001 adopted resolution 1373, in which the acts of international terrorism are qualified as «a threat to international peace and security» and that created «a broad international legal framework to combat international terrorism» [2, p.185]. September 12, 2002 George W. Bush, speaking at the UN General Assembly, spoke of a «serious danger» on the part of Saddam Hussein, as according to the CIA, he gave refuge to international terrorist Abu Mussab al-Zarqawi, the organization which funded the attempt in the autumn of 2002 in Jordan against American diplomat L.Fouli. October 7, 2002 year, Bush delivered a speech in Congress, where he presented Iraq as the «incarnation of the most dangerous threats to the era.» «In the face of danger, we can not wait for the last confirmation, which may come in the form of a mushroom cloud». The emotional tone of the president was to convince the senators to take the right decision on October 10, the House of Representatives with 296 votes vote against 133 voted in favor of a resolution to the war. Thus, the US Congress gave the president the right to use military force in Iraq. During the preparation of the US diplomatic campaign persuaded to act on its side a number of states – the UK, Australia, Spain, Poland, Ireland, Slovakia and the Czech Republic [4, p.184]. Opponents of this operation were made by French President Jacques Chirac, German Chancellor Gerhard Schroeder and Russian President Vladimir Putin. On February 5, 2003 US Secretary of State Colin Powell addressed the UN Security Council, focusing on two points: first, Iraq moves arms, trying to avoid detection by inspectors, and secondly, Iraq has the patronage of the terrorist organization al-Zarqawi, is closely related with «al-Qaeda». Colin Powell's speech sounded very convincing: «We know that Saddam Hussein intends to keep its arsenal of weapons of mass destruction, is going to multiply it. Should we take the risk that one day he uses this weapon in comfortable conditions for themselves, at a time when the world will be less ready to respond. The United States can not afford to take that risk» [4, s.187–188]. It is also for the most convincingly demonstrated vial of anthrax. Later it was proved that the contents of the vial were